

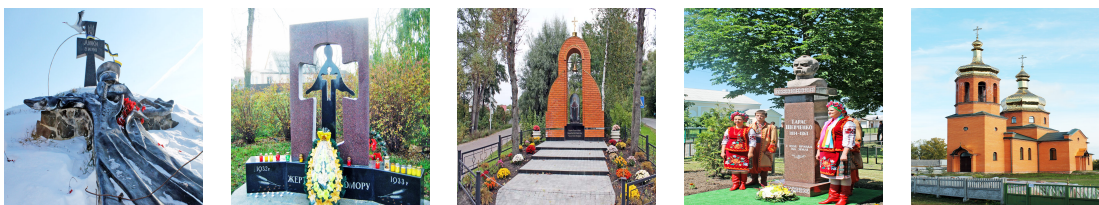
Л. О. Сліпко

Літки

ЛІТКИ – село Броварського району [Київської області](#). Знаходиться на лівому березі р. [Десна](#) (притока [Дніпра](#)), за 55 км від Києва, за 30 км від райцентру та за 21 км від залізнич. ст. Велика Димерка. На Пн. Зх. від села у Десну впадає її рукав Любич, разом вони формують найбільший в Україні річк. о-в Любичів. Л. – рекреац. зона Київщини; тут функціонує низка баз відпочинку й оздоров. центрів. Площа 48,65 км². За переписом насел. 2001, проживали 2499 осіб, станом на 2015 – 2368 осіб; переважно українці. 1879 тут знайдено великий скарб голланд. талерів (17 ст). За нар. переказами, назва походить від літування худоби на випасах. На думку деяких дослідників, Л. заснував 1128 зять Володимира Мономаха князь Всеволод Давидович. Вперше у писем. джерелах згадуються 1392, коли їх подарував Дмитру Сороці литов. князь Вітовт. Раніше поселення мало назви Літковичі, Великі Літковичі, Великі Л. Після Люблін. унії 1569 відійшло до Польщі. Жит. брали участь у селян.-козац. повстаннях П. Павлюка (1637), Я. Острянина і Д. Гуні (1638), Визв. війні під проводом Б. Хмельницького. Відтоді – у складі Рос. імперії. Деякий час Л. належали Київ. Видубиц. монастирю. У середньовіччі вони вже мали статус м-ка. Здавна були розвинені чумацтво, торгівля (продавали коней, худобу, одяг, посуд, хліб), ремісництво (у 17 ст. – 10, 1770 – 5 цехів), різні види нар. мистецтва, зокрема лозоплетіння та вишивання. Від часів Руїни до 1930-х рр. у місц. церкві св. Миколая зберігалося Літківське Євангеліє, написане наприкінці 16 ст. на Волині. 1766 при церкві св. Миколая діяли шпиталь та школа. 1666 нараховувалося 153, 1726 – 177, 1784 – 1876, 1858 – 126 дворів (знач. шкоди завдала повінь 1845). У 1700–82 – центр Літків. пов. У 19 – на поч. 20 ст. – містечко Остер. пов. Черніг. губ. 1876 відкрито міністер. школу. На поч. 20 ст. уведено в експлуатацію електростанцію. Під час воєн. дій 1918–20 влада неодноразово змінювалася. У січні 1918 у Л. в бою з більшов. загоном загинув 21 юнак, ще кілька осіб були закатовані. На їхній могилі місц. жит. насипали курган, а згодом сільс. тесляр С. Обеременко встановив хрест, за що 1937 був засудж. до 10-ти р. таборів. 1996 могилу-меморіал героям «Літків. Крут» відновили. 1920 літківці під керівництвом Т. Короля брали участь у повстанні проти більшов. влади та проголосили Літків. республіку. Згодом понад 100 повстанців розстріляли, багатьох засудили до різних термінів ув'язнення. Жит. потерпали від голодомору 1932–33. Від вересня 1941 до вересня 1943 – під нім.-фашист. окупацією. Понад 2 місяці у селі розташовувався фронт. шпиталь, куди привозили поранених із *Лютізького плацдарму*. У

селі у 2-х брат. могилах поховали понад 450 рад. і чехословац. воїнів, зокрема й Героя Рад. Союзу *В. Харченка*. На поч. 1970-х рр. мешкали понад 3,8 тис. осіб. Нині працюють Літківська швейна фабрика «Любич» (від 1924), Літківська фабрика художніх виробів ім. Т. Шевченка (від 1960), Літків. швейна ф-ка «Ніна», заводи «Полімер-ПАК» (поліетилен. плівка та труби), «Юко Україна» (польс. ручні інструменти «Juso») та «Харчовик» (напівфабрикати). У Л. – заг.-осв. школа, дитсадок; Будинок культури, б-ка, шкіл. етногр.-краєзн. музей; мед. амбулаторія; відділ. ощадбанку. Реліг. громади: УПЦ КП, УПЦ МП, євангел. християн-баптистів. Встановлено погруддя Т. Шевченка, пам'ятник «Невідомому солдату», обеліск Слави воїнам-землякам, монумент жертвам голодомору. Серед видат. уродженців – брати письменник Василь та архітектор укр. бароко Іван Григоровичі-Барські (18 ст.); фахівець у галузі радіоелектроніки та телекомунікац. систем, академік НАНУ [М. Ільченко](#), історик, археолог, музеєзнавець, чл.-кор. НАНУ *О. Моця*, фахівець у галузі енергетики *О. Музиченко*; редактор *Н. Орлова*; художник кіно *М. Рєзник*; Герой Радянського Союзу [Г. Костенко](#); баскетболістка *Л. Назаренко*. 1935–38 у Літків. школі працював письменник і драматург *М. Стельмах*. У селі він організував фольклорно-етногр. роботу, зокрема збирав з учнями зразки вишивок, нар. пісні; літків. період життя відобразив у романі «Дума про тебе» (К., 1969). Від 1830 відомі 4 покоління родини Шевченків, які розписували церкви, зокрема й Володимир. собор у Києві. Представник цієї родини А. Шевченко спроектував пам'ятник Т. Шевченку в Палермо побли. Торонто, Будинок культури, пам'ятник воїнам-землякам, парк у Л., брав участь у архіт. вирішенні Інгулець. зрошув.-насос. ст., Кахов. зрошув. системи, Пн.-Крим. каналу. У Л. від 1974 живе майстриня худож. ткацтва і килимарства, засл. майстер нар. творчості України *О. Прокопенко*.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Александрович М. Остерский уезд. К., 1881;
2. Гузій В. Золота очеретина: Броварщина: Істор.-краєзн. нариси. Бровари, 1997;
3. Історія поселень Броварського краю. Кн. 1–3. Бровари, 2003;
4. Гузій В. Про Золоту очеретину: Броварщина: Наук.-популярне дослідж. К., 2012.

Бібліографічний опис:

Літки / Л. О. Сліпко// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-55831>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).